

TØNDER
KOMMUNE

2025

Omlægningsplan vedr. Aftale om et Grønt Danmark

TØNDER KOMMUNE

LOKAL TREPART VIDÅ-KRUSÅ OG LOKAL TREPART VADEHAVET

Godkendt den:
18. december 2025
Kommunalbestyrelsen

Indhold

Baggrund	2
Opsummering	2
De Lokale Treparter	3
Lokal Trepert Vidå-Kruså	3
Lokal Trepert Vadehavet	4
Naturpotentialerområder	5
Vådområde- og lavbundsprojekter i Tønder Kommune.....	6
Oversigt over projekter	7
Igangværende projekter (med tilsagn).....	7
Forslag til kollektive skitseprojekter.....	9
Det samlede overblik over projekter i Tønder Kommune.....	10
Opfølgning og implementering.....	11

Baggrund

Dette bilag redegør for omlægningsplanerne i Tønder Kommune i henhold til Aftale om et Grønt Danmark og Aftale om implementering af et Grønt Danmark, vedtaget i 2024 (Grøn Trepert). Formålet er at bidrage til den nationale indsats vedrørende reduktion af kvælstofudledning og omlægning af lavbundslande, til gavn for både miljø og klima.

Bilaget præsenterer en samlet oversigt over kommunens igangværende vådområde- og lavbundsprojekter samt de indmeldte skitseprojekter til omlægningsplanen. Endvidere gives et samlet overblik over kommunens bidrag til målsætningerne i omlægningsplanerne for *Lokal Trepert Vidå-Kruså* og *Lokal Trepert Vadehavet*. Dokumentet omfatter således de aktiviteter, der ligger inden for kommunegrænsen, og som skal undergives politisk godkendelse.

Danmark er opdelt i 23 lokale treparter, der har til opgave at koordinere den lokale planlægning og implementering af omlægningsindsatsen. Samtlige kommuner bidrager med projekter til omlægningsplanerne, som efterfølgende skal principvedtages af de respektive kommunalbestyrelser.

Bilaget afspejler status pr. 3. oktober 2025, hvor Tønder Kommune indmeldte sine projekter til de lokale treparter. Projekterne er i første omgang verificeret af *Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV)*. Det understreges, at omlægningsplanerne er dynamiske og vil blive løbende opdateret efter principvedtagelsen.

Opsummering

De nationale målsætninger i den grønne trepart udgør blandt andet:

- Udtagning af 140.000 ha kulstofrige lavbundslande inkl. randarealer på landsplan frem mod 2030
- Reduktion af kvælstofudledningen med 13.780 ton kvælstof årligt.
- Etablering af 250.000 ha skov frem mod 2045
- Etablering af minimum 20 pct. beskyttet natur

Omlægningsplanen omfatter både skitseprojekter og nyere igangværende vådområde- og lavbundsprojekter. Skitseprojekterne repræsenterer potentielle områder til udtagning, identificeret i forbindelse med udarbejdelsen af omlægningsplanen. De igangværende projekter udgør derimod konkrete vådområde- og lavbundsprojekter, som befinder sig enten i en forundersøgelsesfase eller i en realiseringsfase med tilhørende jordfordeling.

Tønder Kommunes omlægningsplan bidrager med de nedenstående data, som er hentet fra IT-systemet *MARS*, hvor omlægningsplanerne indtegnes og registreres.

Tabel 1

	Skitseprojekter	Igangværende projekter	I alt
Hektar lavbundsareal inkl. randarealer	4.252	3.454	7.706
Tons N	283*	38	321

*Inkl. projekter der afvander til Lister Dyb.

Det bemærkes, at ældre kvælstofprojekter allerede er indregnet i baseline for vandområdeplanernes kvælstofmål. For de nyere kvælstofvådområder gælder, at det alene er andelen af tørv, der kan

medregnes i den nationale målsætning for udtagning af lavbundsjord. Derfor er tallene, der fremgår i MARS, mindre end de tal, der udgør Tønder Kommunes reelle projekter i omlægning.

I omlægningsplanen er der identificeret to områder med naturpotentiale, der samlet udgør **9.431 ha**. Da områderne delvist overlapper med både skitseprojekter og igangværende lavbundsprojekter, udgør det reelle nettoareal 7.096 ha.

Herudover har private lodsejere udvist interesse for udtagning af yderligere 330 ha, hvilket ligeledes er indmeldt i omlægningsplanen.

Det bemærkes, at indsatsen vedrørende skovrejsning ikke indgår i denne version af omlægningsplanen.

De Lokale Treparter

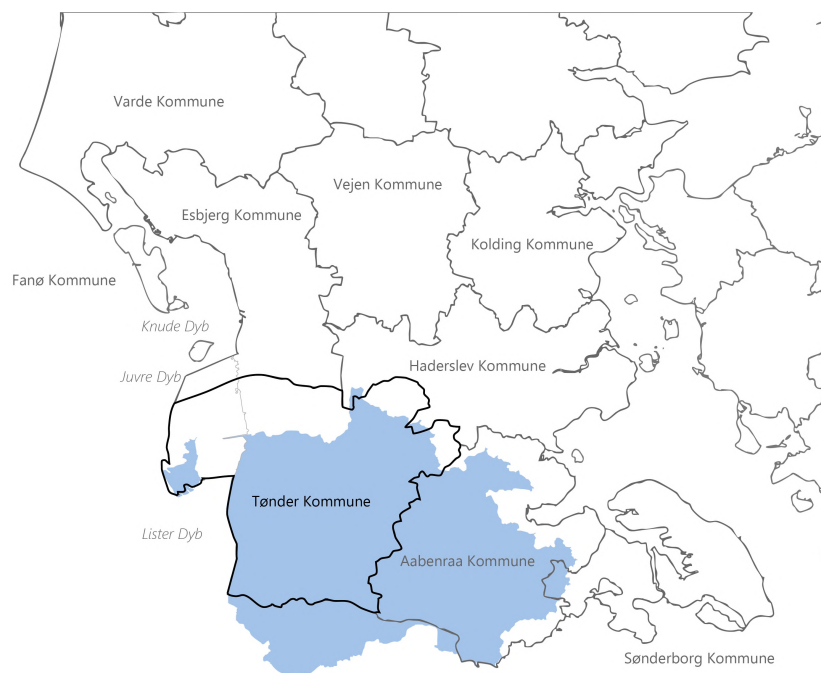
De lokale treparter er organiseret ud fra landets hovedvandoplande, som udgør en central del af Danmarks vandplanlægning. Formålet er at forbedre vandmiljøet i søer, vandløb, kystvande og grundvand. Hvert hovedvandopland er yderligere opdelt i mindre enheder, de såkaldte kystvandoplande.

Vandløbene i Tønder Kommune afvander til kystvandene Lister Dyb, Juvre Dyb og Knude Dyb, der hver især har forskellige behov for kvælstofreduktion. Knude Dyb er karakteriseret ved et betydeligt indsatsbehov, mens Lister Dyb pt. ikke har et identificeret indsatsbehov.

Lokal Trepert Vidå-Kruså

Hovedvandoplandet *Vidå-Kruså* har et areal på ca. 1.879 km², svarende til 187.937 ha, og dækker dele af Tønder, Aabenraa, Haderslev og Sønderborg kommuner. Tønder Kommune har 89.656 ha i Lokal Trepert Vidå-Kruså.

Hovedvandoplandet Vidå-Kruså afvander til Lister Dyb.

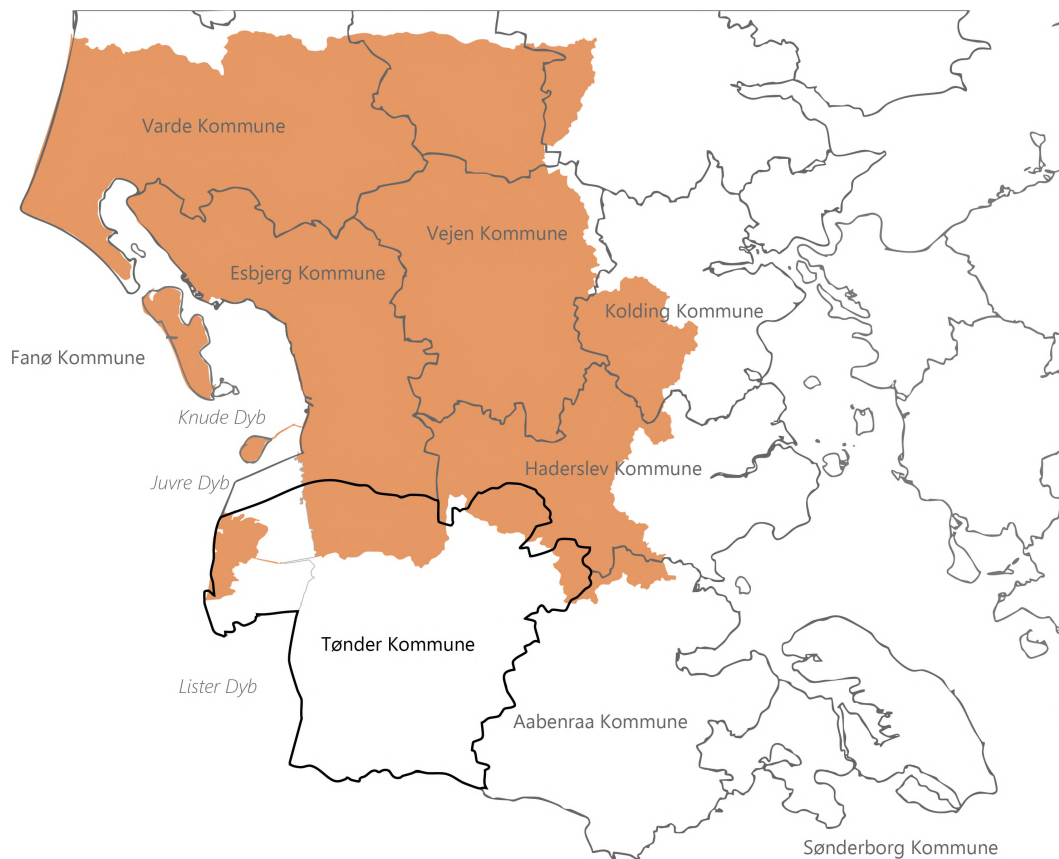

Figur 1: Kort over Lokal Trepert Vidå-Kruså

Lokal Trepert Vadehavet

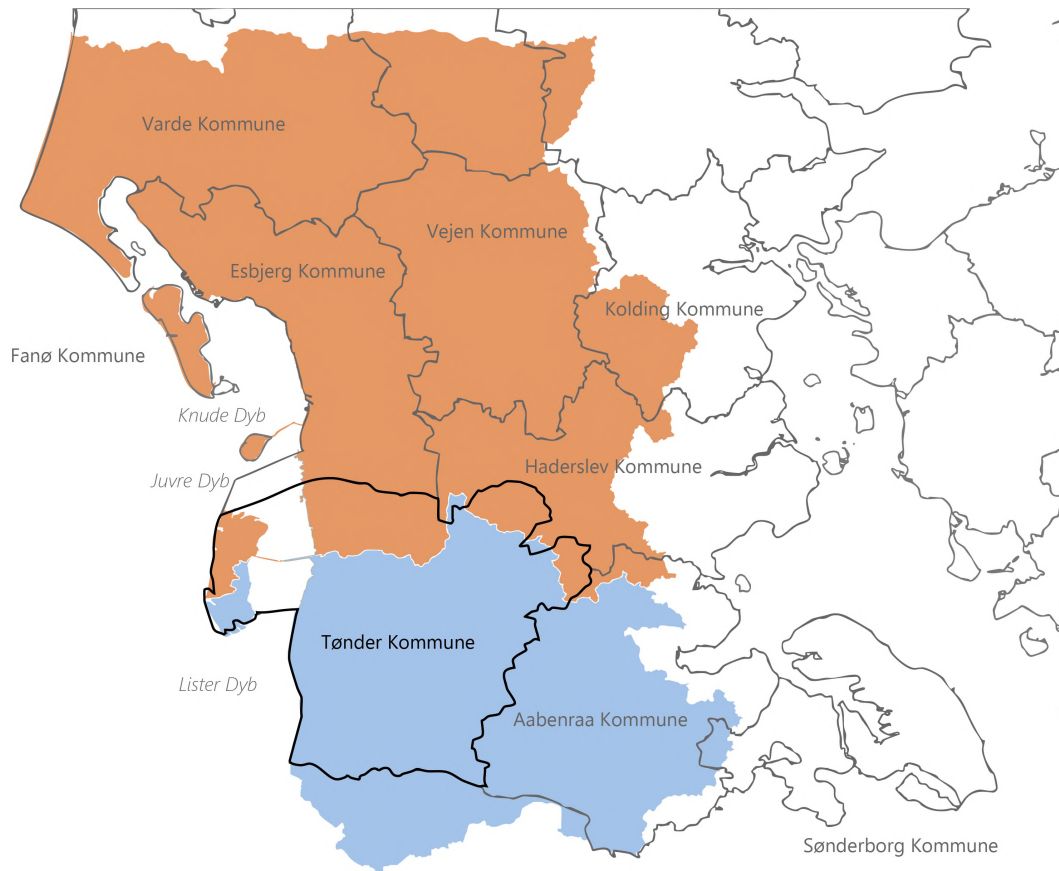
Hovedvandoplandet *Vadehavet* strækker sig over flere kommuner, herunder Esbjerg, Varde, Vejle, Tønder, Billund, Vejle, Fanø, Aabenraa, Haderslev og Kolding. Hovedvandoplandet *Vadehavet* har et areal på ca. 3.901 km², svarende til 390.159 ha. Tønder Kommune har 28.456 ha i Lokal Trepert Vadehavet.

Hovedvandopland Vadehavet afvander blandt andet til Knude Dyb og Juvre Dyb.

Figur 2: Kort over Lokal Trepert Vadehavet

Samlet overblik over Lokal Trepert Vidå-Kruså og Lokal Trepert Vadehavet.

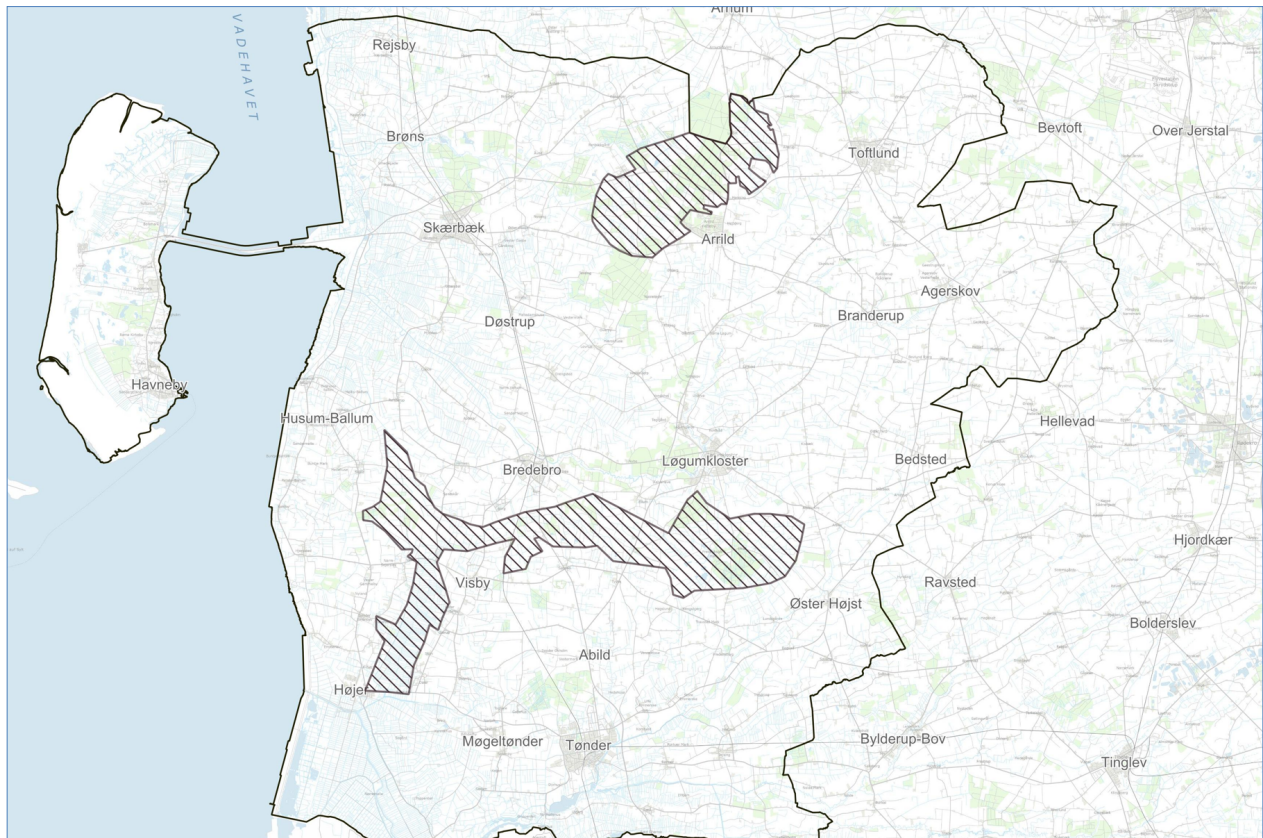

Figur 3: Den orange markering viser Lokal Trepert Vadehavet og den blå markering viser Lokal Trepert Vidå-Kruså. Tønder Kommunes placering er markeret med sort omrids.

Naturpotentialeområder

I forbindelse med udarbejdelsen af omlægningsplanen har Tønder Kommunes lokalt organiserede trepartsgruppe (LLT) identificeret arealer med potentiale til at styrke og skabe mere sammenhængende natur. I kommunen er der udpeget to geografiske områder: et område i den nordlige del, benævnt *Naturprojekt Sølbæk*, samt et større sammenhængende naturområde, der har til formål at forbinde flere af kommunens markante moseområder. Dette projekt betegnes *SigNaturprojekt Mosebåndet*.

Det samlede areal med naturpotentiale udgør 9.431 ha. Da områderne delvist overlapper med både skitseprojekter og igangværende lavbundsprojekter, udgør det reelle nettoareal 7.096 ha.

Figur 4: Naturpotentialeområde Sølbæk (nordligst) og SigNaturprojekt Mosebåndet (sydligst)

Vådområde- og lavbundsprojekter i Tønder Kommune

Tabel 2 præsenterer en samlet oversigt over alle igangværende samt indmeldte skitseprojekter i Tønder Kommune. Som anført i opsummeringen bidrager ikke alle projekter eller arealer til de nationale målsætninger. Derfor fremstår det samlede areal for vådområde- og lavbundsprojekter i Tabel 2 større end det, der er angivet i **Tabel 1**.

Tabel 2

	Areal (Brutto)	Heraf landbrugsareal (Netto)
Vådområde- og lavbundsprojekter	8.793 hektar	7.012 hektar

Det samlede landbrugsareal i Tønder Kommune udgør ca. 89.144 ha. I alt indgår 7.012 ha landbrugsarealer i skitseprojekterne og de igangværende projekter. **Dette svarer til, at ca. 7,8 % af kommunens samlede landbrugsareal potentielt kan blive taget ud af drift.**

Oversigt over projekter

De følgende kort og tabeller giver et samlet overblik over skitseprojekter i omlægningsplanen og de igangværende projekter i Tønder Kommune. Hvert projekt er nummeret på kortet og kan genfindes i tabellerne.

- Lavbundsprojekter har det primære formål at reducere CO₂-udledningen og placeres derfor på tørvejord med højt kulstofindhold. Projekterne reducerer samtidig kvælstofudledningen.
- Vådområde- / kvælstofprojekter har det primære formål at reducere kvælstofudledningen. Projekterne indeholder ofte tørvejord, som bidrager til CO₂-reduktionen.

Projekterne gennemgår en forundersøgelsesfase hvor lodsejeropbakning, effekt og realiserbarhed undersøges. Hvis forundersøgelsen viser et positivt resultat overgår projektet til en etableringsfase hvor projektet realiseres.

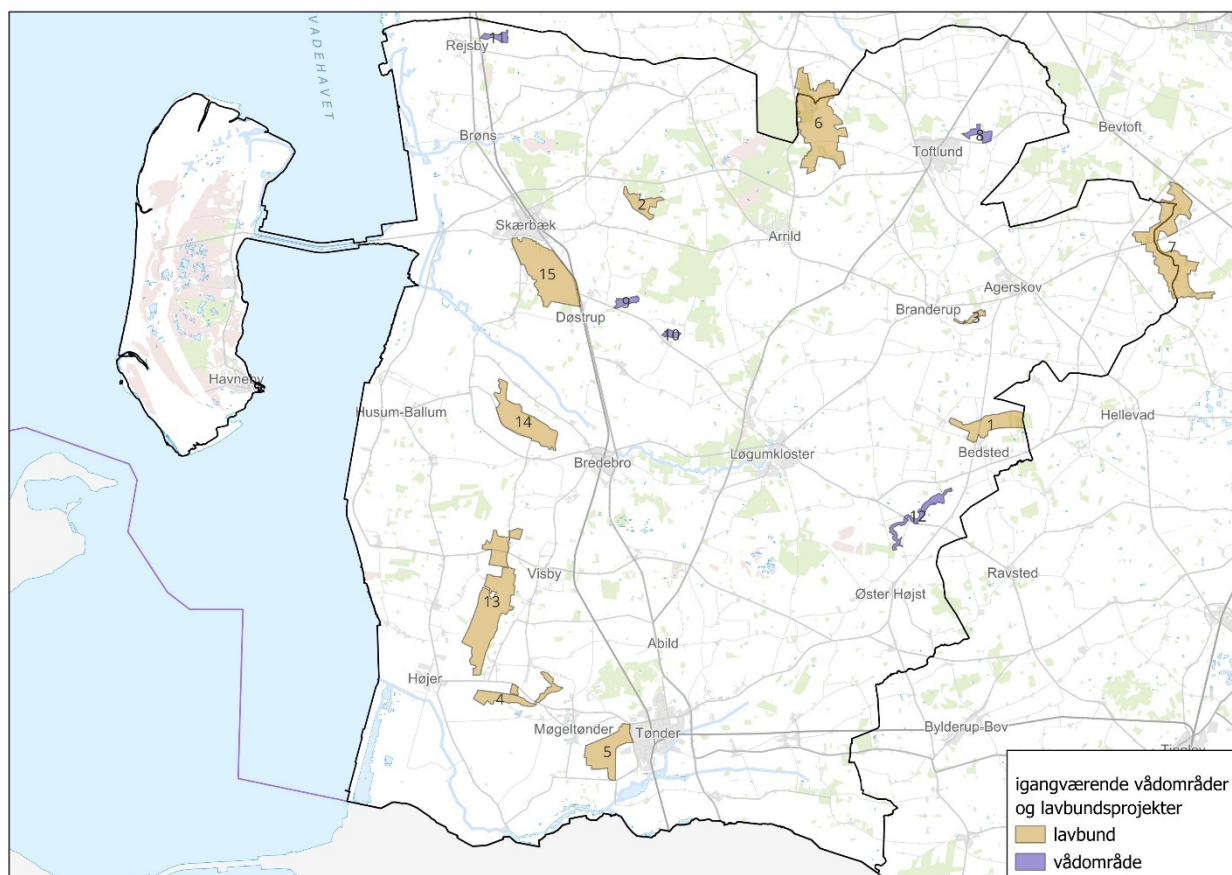
Igangværende projekter (med tilsagn)

Tabel 3

	Projekt navn	Projekttype	Areal i Tønder Kommune (ha)	Status
1	Nørrekær ved Bedsted	Lavbundsprojekt	229	Forundersøgelse
2	Sølbæk ved Ø. Gasse	Lavbundsprojekt	103	Forundersøgelse
4	Ved æ Brink	Lavbundsprojekt	214	Forundersøgelse
5	Ved Åen	Lavbundsprojekt	273	Forundersøgelse
6	Lindet Skov Øst	Lavbundsprojekt	550	Forundersøgelse
	Forundersøgelser i alt		1.369	

3	Smedebæk	Lavbundsprojekt	29	Etablering
7	Nips Å	Lavbundsprojekt	251	Etablering
8	Ramkær Bæk	Vådområdeprojekt	49	Etablering
9	Nørring Bæk	Vådområdeprojekt	36	Etablering
10	Overby Lovrup grøften	Vådområdeprojekt	21	Etablering
11	Rejsby Å og kanal	Vådområdeprojekt	37	Etablering
12	Arnå	Vådområdeprojekt	103	Etablering
13	Sejersbæk Kog	Lavbundsprojekt	710	Etablering
14	Abterp	Lavbundsprojekt	352	Etablering
15	Skærbæk	Lavbundsprojekt	556	Etablering
	Realiseringer i alt		2.144	

	Igangværende forundersøgelser og realiseringer i alt		3.512	
			Netto: 2.799	

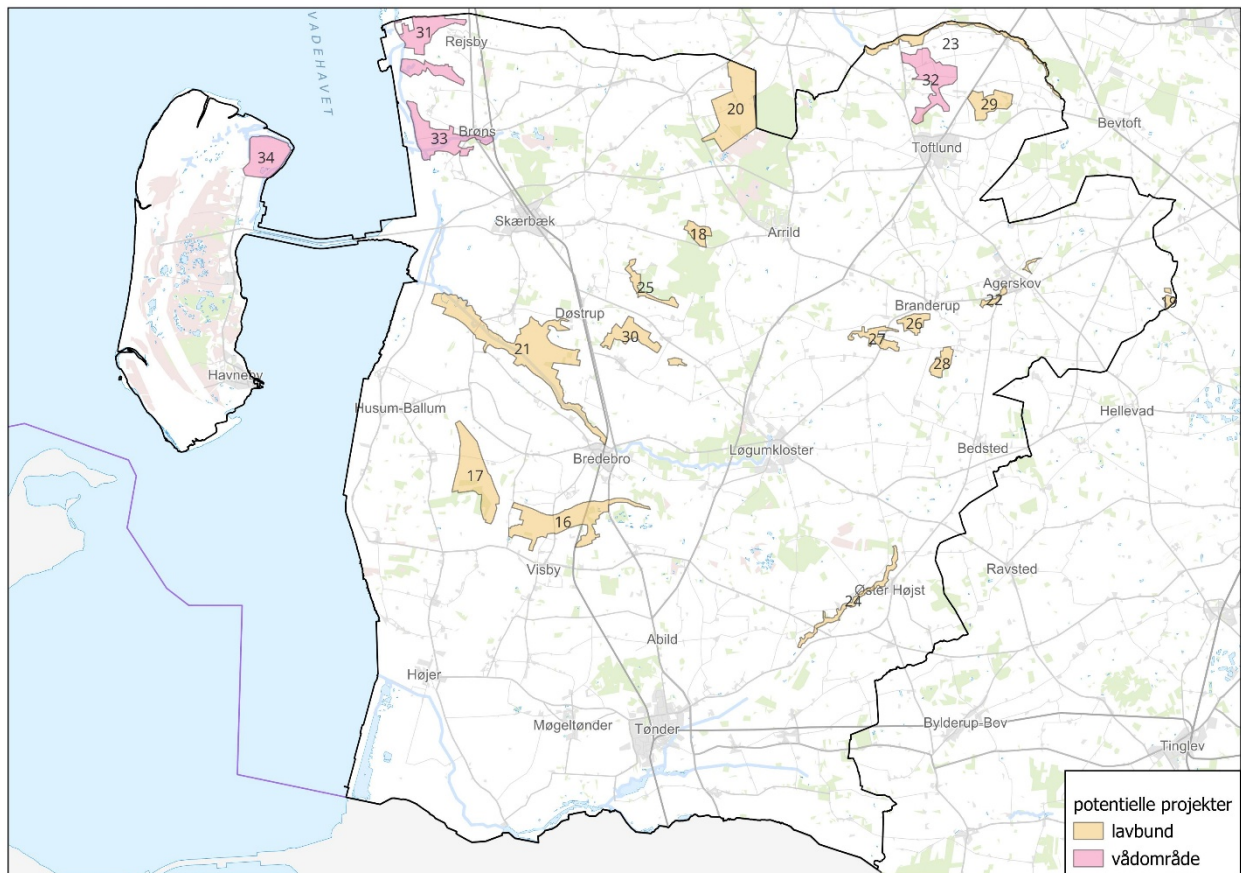

Figur 5: oversigt over igangværende projekter i Tønder Kommune, der har opnået tilsagn til forundersøgelse eller etablering

Forslag til kollektive skitseprojekter

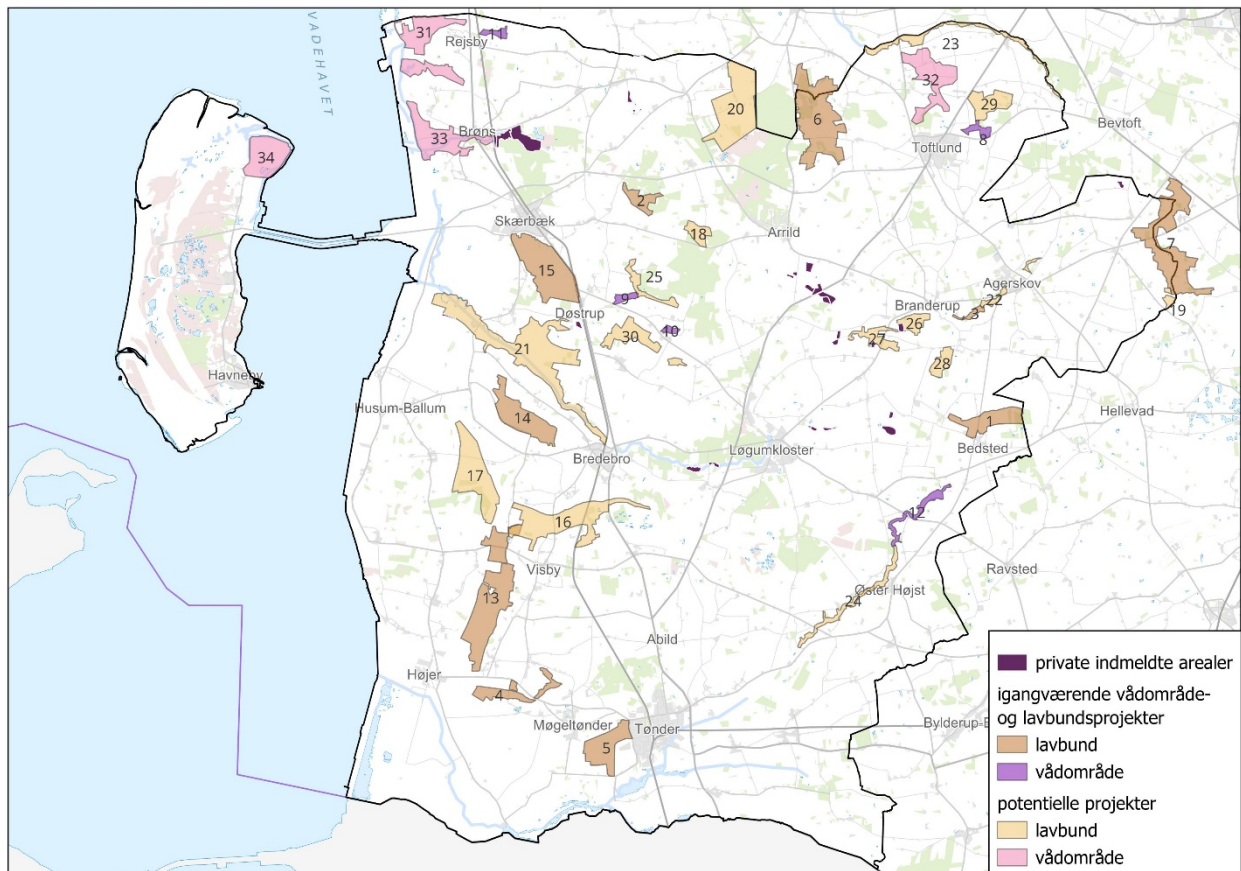
Tabel 4

	Projekt navn	Projekttype	Areal i Tønder Kommune (ha)	Status
16	Møllerup Enge	Lavbundsprojekt	559	Skitseprojekt
17	Skast Mose	Lavbundsprojekt	477	Skitseprojekt
18	Sølbæk	Lavbundsprojekt	83	Skitseprojekt
19	Nips Å udvidet	Lavbundsprojekt	28	Skitseprojekt
20	Lindet Skov vest	Lavbundsprojekt	593	Skitseprojekt
21	Bredeå	Lavbundsprojekt	973	Skitseprojekt
22	Smedebæk	Lavbundsprojekt	46	Skitseprojekt
23	Gels Å	Lavbundsprojekt	178	Skitseprojekt
24	Arnå	Lavbundsprojekt	144	Skitseprojekt
25	Tevring Mose	Lavbundsprojekt	89	Skitseprojekt
26	Revslund 1	Lavbundsprojekt	88	Skitseprojekt
27	Revslund 2	Lavbundsprojekt	111	Skitseprojekt
28	Bovlund	Lavbundsprojekt	89	Skitseprojekt
29	Ramkærbæk	Lavbundsprojekt	180	Skitseprojekt
30	Drengsted	Lavbundsprojekt	208	Skitseprojekt
31	Rejsby Å	Vådområdeprojekt	410	Skitseprojekt
32	Stenderup	Vådområdeprojekt	355	Skitseprojekt
33	Brøns Å	Vådområdeprojekt	357	Skitseprojekt
34	Juvre	Vådområdeprojekt	313	Skitseprojekt
	I alt		5.281	
			Netto: 4.213	

Figur 6: Oversigt over større kollektive Lavbunds- og kvælstofprojekter der er indmeldt som skitseprojekter (med lav grad af lodsejerinvolvering).

Det samlede overblik over projekter i Tønder Kommune

Figur 7: Det samlede oversigtskort over projekter indmeldt til staten.

Opfølgning og implementering

Når omlægningsplanen er principvedtaget af kommunalbestyrelsen, offentliggøres den i it-systemet **MARS**. I dette system vil samtlige 23 principgodkendte og fortsat dynamiske omlægningsplaner være tilgængelige for offentligheden.

[Gå til systemet Mars](#)

I Tønder Kommune gennemføres der årligt en orientering i de relevante politiske udvalg, hvor dette bilag opdateres og fremlægges.